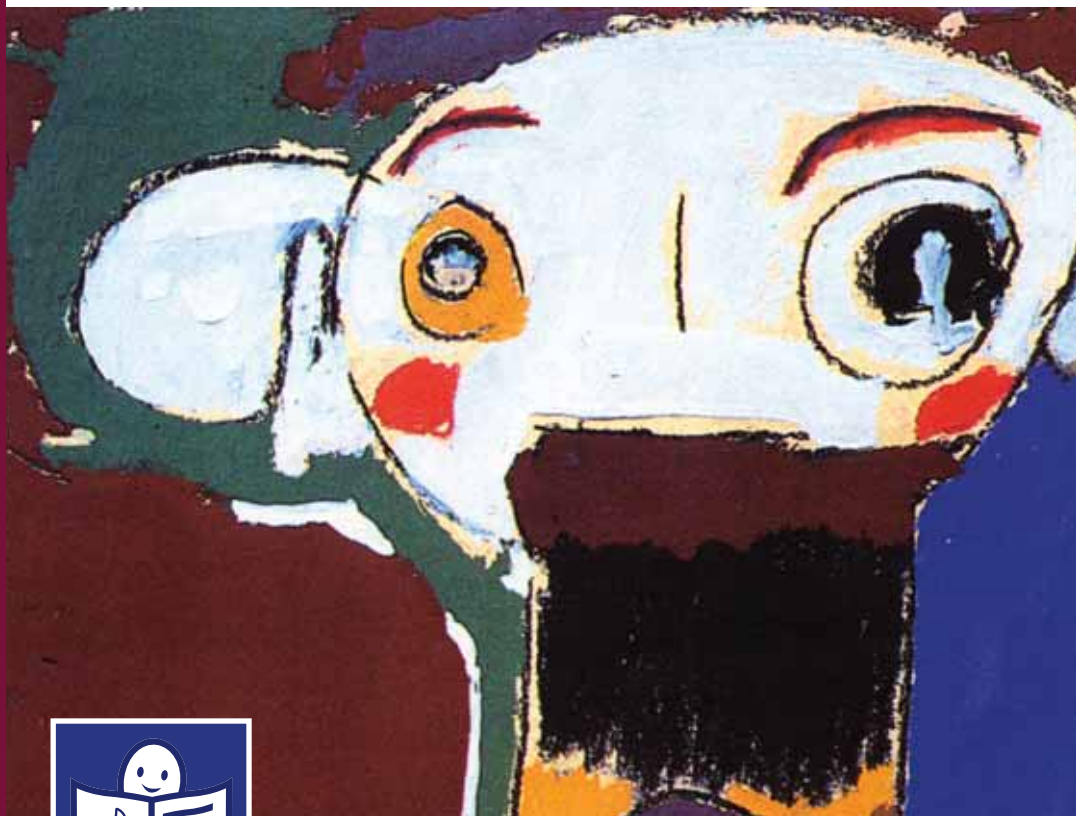

Twoje prawa obywatelskie

Osoba niepełnosprawna w obliczu prawa

Inclusion Europe

Raport

Inclusion Europe i jego 49 członków z 36 państw walczą z dyskryminacją oraz wykluczeniem społecznym osób niepełnosprawnych intelektualnie i ich rodzin.

- Austria
- Anglia
- Belgia
- Bułgaria
- Chorwacja
- Cypr
- Czechy
- Dania
- Estonia
- Finlandia
- Francja
- Grecja
- Hiszpania
- Holandia
- Islandia
- Irlandia
- Izrael
- Litwa
- Luksemburg
- Łotwa
- Macedonia
- Mołdowa
- Niemcy
- Norwegia
- Polska
- Portugalia
- Rosja
- Rumunia
- Słowacja
- Słowenia
- Szkocja
- Szwajcaria
- Szwecja
- Węgry
- Włochy
- Wyspy Owcze

Naszym członkiem w Polsce jest

***Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób
z Upośledzeniem Umysłowym***

ul. Głogowa 2b

02-639 Warszawa

Tel. +48 22 848 82 60, +48 22 646 03 14

Fax +48 22 848 61 62

Pierwsza strona okładki przedstawia reprodukcję obrazu "Mężczyzna z brodą" (Mann mit Bart), autor: Arno Krist.

ISBN 83-60105-16-2

© PSOUU 2006

© Inclusion Europe 2004

© Symbole: Widgit Software, Mayer-Johnson, Inclusion Europe

Niniejsza publikacja przedstawia poglądy wyrażane przez Inclusion Europe i Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, i może nie odzwierciedlać stanowiska Komisji Europejskiej.

Komisja Europejska i Inclusion Europe nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji zawartych w niniejszej publikacji.

Publikacja jest dofinansowana ze środków Fundacji im. Stefana Batorego.

Publikacja jest dofinansowana przez

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wstęp

W przeszłości ludzie myśleli, że osoby niepełnosprawne intelektualnie nie mogą podejmować żadnych decyzji. Dzisiaj wiemy, że jest inaczej. Każdy może podejmować jakieś decyzje.

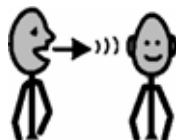
Podejmowanie decyzji jest czasem trudne. Czasami dokładnie wiesz, czego chcesz. Kiedy indziej tak naprawdę nie wiesz, czego chcesz. Wtedy możesz potrzebować pomocy.

Niektórzy ludzie mogą podejmować tylko proste decyzje. Potrzebują bardzo dużo pomocy, żeby podjąć dobre decyzje. Czasami ktoś inny musi podejmować decyzje za nich. Tak może być w przypadku niektórych osób z poważną niepełnosprawnością intelektualną.

Inne osoby mogą samodzielnie podejmować większość decyzji. Mogą tylko potrzebować dobrego przyjaciela, żeby porozmawiać z nim o tym, czego chcą. Mogą potrzebować pomocy przy niektórych specjalnych sprawach. Na przykład wiele osób potrzebuje pomocy przy sprawach dotyczących ich pieniędzy.

Inclusion Europe uważa, że powinieneś sam podejmować swoje decyzje.
Chcemy także, żebyś mógł zwrócić się do kogoś, jeśli będziesz potrzebował pomocy przy podejmowaniu swoich decyzji.

Wszyscy czasem podejmują dobre, a czasem złe decyzje.

A potem muszą żyć z dobrymi albo złymi skutkami tych decyzji.

Inclusion Europe chce, żebyś był chroniony, jeśli nie potrafisz zrozumieć skutków decyzji.

Wiele przepisów zostało stworzonych dla ludzi, którzy mają problemy z podejmowaniem decyzji.
Te przepisy dotyczą pomocy i ochrony takich ludzi.

Rodzice zawsze podejmują decyzje za dzieci.
Ale w przypadku osób dorosłych to sędzia musi zdecydować, jak najlepiej im pomagać i ochraniać ich.

Napisaliśmy kilka wskazówek, jak taka pomoc powinna być zorganizowana.
Ale żeby dowiedzieć się, jakie dokładnie masz prawa, musisz spytać o przepisy w Twoim kraju.

Sam wybieraj

Wszyscy ludzie mają prawo do podejmowania własnych decyzji. To znaczy, że możesz sam zdecydować, czego chcesz.

Powinieneś na przykład zdecydować:

- dokąd chcesz iść
- gdzie chcesz mieszkać
- czy chcesz brać leki
- czy chcesz innych zabiegów medycznych
- co chcesz kupić.

Te prawa nie powinny być Ci odbierane tylko dlatego, że inni ludzie Cię nie rozumieją.

Ale czasami nie jesteś pewien, jaka decyzja jest najlepsza. Czasami bardzo trudno jest wybrać. Wtedy nie wiesz, co zrobić i możesz podjąć złą decyzję. Wszyscy czasem podejmują złe decyzje. Na przykład jeśli kupujesz coś, co właściwie nie jest Ci potrzebne i na co nie masz pieniędzy.

Jak ludzie mogą być chronieni

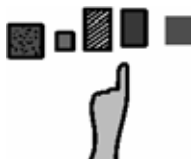
Jest wiele sposobów, żeby ochronić Cię przed podjęciem złych decyzji.

Nie trzeba zabierać Ci Twoich praw.

Kiedy wybór jest trudny, ktoś powinien Ci pomóc.

Powinieneś móc działać razem z tą osobą, która Ci pomaga.

Masz prawo wybrać tę osobę.

Nikt nie powinien Ci kazać, kogo masz wybrać.

Powinieneś wybrać osobę, której ufasz.

Przepisy w Twoim kraju powinny pomóc Ci w zachowaniu tego prawa.

Powinieneś mieć też możliwość otrzymania pomocy tylko w tych sprawach, których nie możesz rozwiązać sam. I powinieneś dalej mieć prawo do podejmowania decyzji samemu we wszystkich innych sprawach.

Osoba, która Ci pomaga, to opiekun.

W niektórych krajach taką osobę nazywa się kuratorem.

Opiekunowie nie powinni robić wszystkiego co im się podoba.

Jest ważne, żeby sędzia zdecydował, co może robić opiekun. Ważne jest także, żeby sędzia sprawdzał, czy opiekun dobrze to robi.

I ważne jest, żeby decyzja sędziego była sprawdzana po jakimś czasie.

Ale w niektórych krajach osoby niepełnosprawne intelektualnie nie mają prawa do podejmowania własnych decyzji.

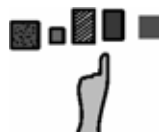
Nie mogą wybrać, kto ma im pomagać. Muszą zgadzać się na wszystko, co zdecyduje ich opiekun.

Opiekun ma prawo decydowania, a nie sama osoba niepełnosprawna intelektualnie.

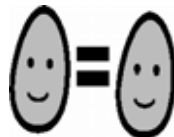
Inclusion Europe jest przeciwne takim przepisom. Inclusion Europe uważa, że wszyscy ludzie mogą sami podejmować niektóre decyzje.

Jeśli decyzja jest trudna, powinni wybrać osobę, która im pomoże.

Zachowując wszystkie swoje prawa!

Inclusion Europe uważa, że wszyscy ludzie powinni zachować wszystkie swoje prawa do podejmowania decyzji.

Wierzymy w równe prawa dla wszystkich. Wierzymy, że wszyscy obywatele są równi.

Kiedy ludzie potrzebują pomocy i wsparcia, powinni mieć do nich prawo.

Pomoc powinna być bezpłatna.

Sędzia powinien zdecydować, jakiej pomocy potrzeba.

Sędzia powinien rozmawiać z ludźmi o tym, jakiej pomocy potrzebują.

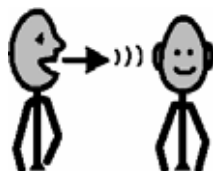

Sędzia nie powinien podejmować decyzji tylko na podstawie opinii lekarza.

Jak sędzia powinien decydować

Jeśli sędzia uważa, że potrzebujesz kogoś, kto Ci pomoże, powinien spytać Cię o Twoje zdanie.

Nie powinien decydować, zanim ktoś porozmawia z Tobą o Twoim życiu.

W sądzie powinien być ktoś, kto Ci pomoże.

Ta pomoc powinna być bezpłatna, jeśli nie masz na nią pieniędzy.

Powinieneś mieć prawo porozmawiania z sędzią.

Sędzia może zdecydować, że konieczne jest danie Ci opiekuna do pomocy.

Sędzia powinien wytłumaczyć Ci tę decyzję.

Powinien wyjaśnić Ci ją zrozumiałymi słowami.

Powinien odpowiedzieć na wszystkie Twoje pytania dotyczące tej decyzji.

Możliwe, że nie spodoba Ci się decyzja sędziego.

Powinieneś mieć wtedy prawo proszenia o jej zmianę.

Czasem opiekun jest dla Ciebie dobry tylko przez jakiś czas.

Potem zaczynacie się ze sobą nie zgadzać.

Możesz chcieć zmienić opiekuna.

Sędzia powinien pozwolić Ci prosić o innego opiekuna.

Sędzia powinien sprawdzić po jakimś czasie, czy wszystko jest w porządku.

Ty i Twój opiekun

Jest ważne, żeby Twój opiekun dobrze Cię znał.

Kiedy masz do podjęcia trudną decyzję, powinieneś porozmawiać o niej ze swoim opiekunem.

Powinieneś powiedzieć swojemu opiekunowi, co sądzisz w tej sprawie.

Twój opiekun pomoże Ci zdecydować, co jest dla Ciebie najlepsze.

Twój opiekun pomoże Ci zrozumieć, dlaczego coś jest dobrym wyborem, a coś innego jest złym wyborem.

Czasem Twój opiekun zrobi coś za Ciebie, jeśli sam nie potrafisz tego zrobić.

Ale zawsze powinieneś wiedzieć, co opiekun robi za Ciebie.

Twój opiekun powinien zawsze spytać Cię o Twoje zdanie.

Twój opiekun powinien zawiadomić sędziego, jeśli nie potrzebujesz już pomocy.

Decyzje o Twoich pieniądzach

Często trudno jest podjąć dobrą decyzję, gdy chodzi o pieniądze.

Czasem nie w pełni rozumiesz, o czym decydujesz.

Powinieneś prosić o pomoc i radę, jeśli ich potrzebujesz.

Możliwe, że będziesz musiał pytać swojego opiekuna przy każdej decyzji dotyczącej pieniędzy.

Przy wszystkich decyzjach dotyczących pieniędzy musisz pamiętać o jednej ważnej rzeczy:

To są **Twoje** pieniądze,

a nie pieniądze Twojego opiekuna.

Masz prawo wiedzieć o wszystkim, co dzieje się z Twoimi pieniędzmi.

Decyzje o Twoim zdrowiu

Jeśli potrafisz sam podejmować decyzje w sprawach dotyczących Twojego zdrowia, nikt inny nie powinien podejmować ich za Ciebie.

Tylko wtedy, gdy nie potrafisz zdecydować, lekarze powinni podjąć decyzję dotyczącą Twojego zdrowia za Ciebie.

Mogą to zrobić tylko wtedy, gdy

- ta decyzja jest dobra dla Ciebie
- osoba, która Ci pomaga pozwoli im podjąć decyzję.

Inclusion Europe

Europejski Związek Stowarzyszeń
Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
i ich Rodzin

Inclusion Europe wypowiada się w imieniu
osób niepełnosprawnych intelektualnie
i ich rodzin.

Naszymi członkami są organizacje
self-adwokatów i rodziców z 36 krajów
w Europie.

Inclusion Europe współpracuje z Komisją
Europejską i Parlamentem Europejskim.
Informujemy te instytucje o potrzebach
naszych członków.

Inclusion Europe działa w 3 głównych
obszarach:

- 1. Walka z dyskryminacją**
- 2. Prawa człowieka osób
niepełnosprawnych intelektualnie**
- 3. Włączanie wszystkich ludzi do
społeczeństwa.**

Inclusion Europe publikuje raporty,
biuletyny i inne dokumenty.
Organizuje konferencje w wielu krajach.

Blisko współpracuje ze wszystkimi naszymi członkami.

**Polskie Stowarzyszenie
na Rzecz Osób
z Upośledzeniem Umysłowym**
Zarząd Główny

02-639 Warszawa
ul. Głogowa 2B
Tel.: 022 848-82-60
022 646-03-14
Fax: 022 848-61-62
e-mail: zg@psouu.org.pl
www.psouu.org.pl

Inclusion Europe

Galleries de la Toison d'Or
29 Chaussée d'Ixelles #393/32
B-1050 Brussels
Tel. : +32-2-502 28 15
Fax : +32-2-502 80 10
secretariat@inclusion-europe.org
www.inclusion-europe.org

ISBN 83-60105-16-2

PL